

Ingemund Hägg om den gotländska turismen:

Ta vara på kustområden och vägar!

Det är mycket som krävs för att Gotland ska kunna hävda sig i konkurrensen om turisterna under nästa sekel. Här vill jag peka på två värden som tycks komma i skymundan.

Det ena gäller den gotländska kusten som naturvärde där det gäller att tillse att den tyngre motoriserade campingen inte förstör ambitionerna om öppenhet mot havet.

Det andra gäller vissa vägar som kulturvärde med insikten att vägar inte bara är till för snabb och bekväm framkomlighet.

Vision Gotland 2010 och naturresurslagen innebär goda löften! Vision Gotland 2010, antagen av kommunfullmäktige 1995, inger goda förhoppningar. De mål och strategier som linjeras upp är positiva. Men finns viljan och kraften att se till att visionen blir verklighet?

Det första mål som nämns i visionen är att Det gotländska natur- och kulturarvet ska bevaras. Därför ska all utveckling präglas av hänsyn till natur- och kulturarvet. I avsnittet Miljö säger man att det är viktigt att förändring av markanvändning sker med utgångspunkt från att så långt möjligt undvika konflikter med det rörliga friluftslivet. Och kustområdena ska så långt möjligt säkras för det rörliga friluftslivet.

Men, tillägger man, bebyggelse som möter havet bör kunna möjliggöras efter noggrann prövning. Särskild uppmärksamhet bör då ägnas åt att den mest strandnära zonen inte exploateras. Framtida grupper av fritidshus ska därför i huvudsak byggas i direkt anslutning till redan exploaterade områden för att spara de oexploaterade kuststräckorna. Naturresurslagen ställer krav på Gotland. Riksdagen har fastlagt olika slag av riksintressen och i visionen sägs att kommunen avser skydda sådana områden mot åtgärder som påtagligt kan skada de riksintressanta värdena. Riksdagen har särskilt beslutat att ny fritidsbebyggelse är förbjuden, annat än som komplettering, längs kusten samt på Fårö, Östergarn och Sudret.

I visionens översiktsplan har utgångspunkten för avgränsningen av Gotlandskusten varit att man ska kunna se havet, att landskapet är öppet mot havet, eller att det finns ett geologiskt/biologiskt sam-

band med havet, tex sanddyner i tallskog eller vattenytor i förbindelse med havet. För Fårö, Östergarnslandet och Sudret finns också sk fördjupade översiktsplaner med särskilt starka krav.

Framtida fritidsbebyggelse blir ett test. Kommer kommunen att kunna stå emot exploateringsintressen som kan fresta med nya jobb? Till detta kommer att visio-

nen inte i det sammanhanget tar upp den tyngre, ofta motoriserade camping med hus-

vagn, stora tält och husbilar. Besökare, inte minst utländska turister, förvånar sig över den Vilda Väster som delar av Gotland utgör i campinghänseende. Denna tyngre camping förekommer i strandnära områden och i ömtålig natur.

För det rörliga friluftslivet kan det diskuteras om det är någon skillnad om det är fritidsbebyggelse som ligger mellan vägen och

havet eller om det är husvagnar, husbilar, husvagnar med tältkomplement som står den fria sikten mot havet. Att sådan camping ofta även strider mot terrängkörningslagen och förstör ömtålig hed- och strandnatur gör inte saken bättre. Inte heller har den något med allmansrätt att göra.

Denna rätt avser ju människor och inte motorfordon och andra rörliga tyngre anläggningar. Gör inget nu är risken att den här formen av camping växer och blir svår att begränsa i en framtid. Uppenbarligen finns det inte tillräckligt med väl planerade campingplatser på intressanta områden. På Östergarnslandet är det i stort sett bara Sandvikens camping som finns vilket är helt otillräckligt. Det är därför angeläget att kommunen medverkar till att fler campingplatser kommer till stånd och härvid stimulerar privata entreprenörer. Nya campingplatser bör förläggas i områden som är på gång- och cykelavstånd från attraktiva badstränder o dyl, men inte vid själva strandområdet. Det är givetvis trevligt att säga att all form av turism är bra för Gotland, men styrs inte den tyngre campingens på bättre banor tar man inte till vara de naturvärden som är Gotlands kanske största tillgång för framtidens turism.

Ett till synes ganska undanskymt värde för turismen är vägarna. Jag kan i Vision 2010 inte hitta något ställningstagande om just vägar annat än i termer av förbättrad kommunikation. Det är naturligtvis en viktig aspekt för turismen. Men man missar något viktigt. Visserligen har nu vägkanterna bokstavligen blommat upp.

Turistvärde

Den fina boken Gotlands blommande vägkanter av Sara Eliason och Ulla Sjösvärd (utgiven med stöd från Vägverket) tyder på ansvarstagande. Och vissa gamla vägar har blivit särskilt omhändertagna: 24 vägvagnsnitt har länsstyrelsen tagit fram på uppdrag av Vägverket (se den trevliga boken På stigar och vägar – en guide till gotländska väginne). Det är en mycket god början. Men man bör på allvar inse det stora turistiska värde som ligger i vita kalkgrusvägar. Fråga turister som bilat eller cyklat på Gotland om vad som finns kvar i minnet! Det är som bekant ofta vägen som är mödan värd.

Menar Gotland allvar med att bli ett attraktivt turistområde måste även detta värde tas till vara. Det innebär att man för vissa vägar, t ex utefter kuster, medvetet måste välja att bevara vägar som inte medger hög hastighet, som är gro-piga och som i regn smutsar ned bilar. Det innebär ibland också stöt till privata vägar. Det här är fråga om prioritering där turistiska värden kan behöva prioriteras i förhållande till snabbhet och bekvämlighet. Sedan kan man fråga sig om det inte skulle kunna utvecklas ny teknik för att binda kalkgrusvägar – så att man slipper förstöra den med oljegrus och emulsion. Det är angeläget att kommunen verkar för K-märkning av vissa särskilt skyddsvärda vägar!

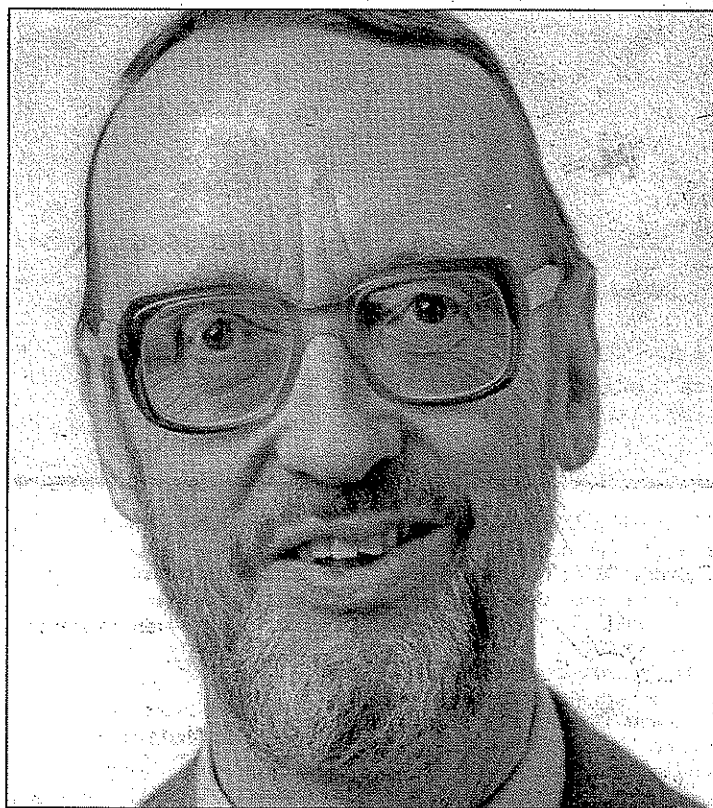
Dags för handling

Vill Gotland fortsätta att vara attraktivt för de i inte minst i Europa starkt växande antalet miljomedvetna och natur- och kulturintresserade turisterna under nästa sekel är det faktiskt ett måste att komma till rätta med den tyngre campingens och i praktiken K-märka et antal kalkgrusvägar! Sett på längre sikt handlar det om lönsamma investeringar för kommunen.

Ingemund Hägg.

Artikelförfattaren är sommargolänning i Katthammarsvik. Till yket är han biträdande professor företagsekonomi vid Uppsala universitet.

Vill Gotland fortsätta att vara attraktivt för de i inte minst i Europa starkt växande antalet miljomedvetna och natur- och kulturintresserade turisterna under nästa sekel, är det faktiskt ett måste att komma till rätta med den tyngre campingens och i praktiken K-märka ett antal kalkgrusvägar! Sett på längre sikt handlar det om lönsamma investeringar för kommunen.

Framtidens turism. Sommargolänningen och Uppsalaprofessorn Ingemund Hägg diskuterar här hur Gotland bättre kan ta till vara vägar och kustområden på bästa sätt, inför framtiden.